

ÎNCERCĂRI DE UNIFICARE A TERMINOLOGIEI LINGVISTICE SLAVE

A IV-a consfătuire a Comisiei terminologice internaționale de pe limbă C.I.S. (Ljubljana, 25—30 mai 1964)

În domeniul oricărei științe — deci și în lingvistică — un factor de primă importanță care contribuie la înlesnirea comunicării, atît prin viu grai cît și în scris, între exponenții unor limbi diferite (și cu atît mai mult înrudite) este *o m o g e n i t a t e a* formală și semantică a terminologiei științifice. Aceasta întrucît, după cum se știe, termenii de specialitate sînt, sub raportul cantității de informație pe care o exprimă, elemente de bază ale limbajului științific¹.

Faptul că limbile romanice folosesc același termen, cu diferențe formale neglijabile de la o limbă la alta, pentru exprimarea, de exemplu, a înțelesului de «relatare a unui fapt» (comp. fr. *narration*, ital. *narrazione*, span. *narración*, rom. *narațiune* etc.) constituie, din punct de vedere practic, un avantaj evident pe care idiomurile slave, în virtutea unor condiții specifice, nu-l posedă (comp. ceh. *vyprávění*, slovac. *rozprávanie*, pol. *opowiadanie*, sorab. *povědanje*, rus. *повествование*, ucr. *розповідь*, *оповідання*, bielorus. *апаўданне*, scr. *причање*, sloven. *pripoved*, maced. *рассказување* etc.).

Pentru a ne da seama și mai bine de caracterul eterogen al terminologiei lingvistice slave, vom aminti că, alături de termeni proveniți din împrumut direct, se întîlnesc deseori termeni calchiați (comp. ceh. *ortografie/pravopis* «ortografie», rus. *орфография/правописание* «id.»); alături de termeni lingvistici de circulație internațională, figurează echivalente proprii din vocabularul limbii comune (de ex., rus. *акустический/слуховой* «acustic»); alături de termeni cu formă internă analizabilă, ne întîmpină cuvinte al căror sens este nemotivat (comp. rus. *чередование звуков* «alternanță fonetică», *причастие* «participiu»). Dacă adăugăm la aceasta faptul că, paralel cu termenii de uz general, există unele sinonime sau termeni mai noi, puși în circulație, mai ales în ultimele decenii, de diferiți slaviști (de ex., de Fr. Trávníček sau Boh. Havránek în lingvistica cehă, de V. V. Vinogradov sau L. A. Bulahovski în lingvistica rusă etc.), fără a mai vorbi de nomenclatura neologică a ultimelor teorii, metode și școli lingvistice, devine evidentă necesitatea reglementării și unificării terminologiei lingvistice slave, în întregul ei.

Problema a fost ridicată pentru prima dată, cu autoritate și competență, în 1958 (încercări, izolate, de standardizare s-au făcut însă și mai înainte²), cu prilejul celui de al IV-lea Congres internațional de slavistică, cînd a fost constituit în acest scop un organism special, Comisia terminologică internațională (C.T.I.) de pe limbă Comitetul Internațional al Slaviștilor. Comisia, formată din reprezentanți ai tuturor țărilor slave și slaviști din alte țări, și-a propus, în domeniul limbii, să contribuie la reglementarea și eventual unificarea treptată a terminologiei lingvistice folosite de cele 11 limbi slave vii (ceha, slovacă, polona, soraba, rusa, ucraineana, bielorusă, sîrbocroata, slovena, macedoneana și bulgara).

¹ Vezi P. Ivić, *К проблеме лингвистической терминологии и условных обозначений в славянских языках*, în «Вопросы языкознания», 1963, nr. 1, p. 24.

² V., de ex., *Projet de terminologie phonologique standardisée*, în «Travaux du Cercle Linguistique de Prague», 4, 1931. La reglementarea terminologiei lingvistice au contribuit, în Cehoslovacia, și unele lucrări lexicografice mai noi: J. Vachek, *Dictionnaire de linguistique de l'École de Prague*, Utrecht — Anvers, 1960; O. Man, L. Koval, *Rusko-český slovník lingvistické terminologie*, Praga, 1960 ș.a.